

צ א ב מ"י פ"ו מהל' מקי ממון הלכה ה סמג עשין פו טושיע ח"מ סי' מג עמ"ב ב: **צא** ג טושיע סס בהל' ע"ה: **צב** ד ה מ"י פ"ו מהל' חובל מקי ממון הל' ג סמג עש טושיע ח"מ סי' מה ע"ה: **צג** ו מ"י פ"ו מהל' חובל מקי ממון הל' ג סמג עש טושיע ח"מ סי' מה ע"ה: **צד** ז מ"י פ"ו מהל' ע"ה הל' ז: **צה** ח מ"י פ"ו מהל' חובל מקי ממון הל' ג סמג עש טושיע ח"מ סי' מה ע"ה: **צ**

מצינו תם חמור ממועד. ואל"ת והא ר"י אית ליה (לקמן דף מה): **ז**ל תמות במקומה עומדת וי"ל דה"פ מצינו זל תמות חמור מלך מועד ומייתי מצייתא דשור שזה מנה כו' ומה זל מועד לחמור אין משלם אלף מה שהזיק זל תמות הקל לא כל **שכן והתורה אמרה** ומכרו. לאו משום דלשמתע פשטיה דקרא ח"נ דקרא לא משמע כלל אלף י"ל דה"ק והתורה אמרה ומכרו וע"כ ר"י לא מפרש לקרא דלשתלם כל שעה יותר מחצי דהא שמעינן ליה לר"י דאית ליה ח"נ לקמן צפ' שור שנגח ד' וכו' (ד' ל). אמר להן לשבנות משלם נזק שלם ולימי החול משלם חצי נזק: **ישורו** שבייש פטור. זכר ורפוי ושבת ודמי לזרות לא חשיב משום דשמעינן ממתניין דההובל (לקמן דף פו). ואלע"ג דבזושת נמי קמי התם מ"מ תנא הכא לדקדק הוא דומיא דשורו או שורו דומיא דידיה וכן שור שהדליק הגדיש האטריין להכי כדאיתא בגמרא דלמילתא אחריתי לא אטריין דפשיטא דחייב דלענין שורו מה לי שבת ומה לי חול ואגב הדליק הגדיש דמיירי בגזון בנפשו לקמי מכל בצדו ואמו אכל שורו שסימא את עין עזדו אטריין שאע"פ שזכרנו חייב בשורו פטור דהא לא אשמעינן בשום משנה: **הובל** וצריך לבלבו מבעיר וצריך לאפרו. רבינו שמואל פירש דר' אבהו סבר כר"ש דלמך מקלקל בחצורה חייב ורבי יוחנן ס"ל כר' יהודה דלמך מקלקל בחצורה ובהצורה פטור וצריך ללכזו או לאפרו לא חשיב מקלקל אלף מתקן דחייב אפי' לר"י וקשה דל"כ אמאי ח"ל פוק תני לברא אטו משום דס"ל כר"י מאן דמתני כרבי שמעון משמיקין ליה דכ"ש פריך צפ"ק דחולין (דף טו). ע"כ נראה דר' אבהו ורבי יוחנן אליבא דר"ש פליגי דרבי אבהו כר"ש כדאיתא פרק האורג (שם דף קו). ועס ד"ה חוץ) ורבי יוחנן סבר דלפ"י רבי שמעון צני מקון קלמ ומיאו לא חשיב מקון שיתמיצ בכך לרבי יהודה או לר"ש בשאר מלאכות דאין דרך לחזול בחצורו יתן ללכזו ולשורף גדיש צעזר אפר וטעמא צובל ומבעיר כדמפרש התם והצרת האורג משום דגמר ממילה והצרת בת כהן ואל"ת ואמאי מחייב רבי אבהו אע"פ שאין צריך ללכזו ולאפרו הא כיון דאין צריך כלל מלאכה שאינה צריכה לגופה היא דלע"ג דמחייב ר"ש מקלקל בחצורה מ"מ צעינן צריכה לגופה כדמוכח בריש הנתקין (סנהדרין דף פד): ועס ד"ה מאן) וצשלהי כל כתבי (שם דף קכא). וצפרק כלל גדול (עס דף עה). ועס ד"ה טפי) וצשלהי ספק אכל (כריתות דף כ): ואור"י דכל הני סוגיות כרבי יוחנן והיא דספק אכל למימר דהוא כתיב צרייתא כר"י כדלמך ורבי שמעון כדלמך ועי"ל

רבינו הגאון

תם חמור ממועד כי המועד כתיב ביה שלם ישלם שור תחת השור, לא ידענא דהמת מדיק שקיל ליה, מאי טעמ' כתיב והמת יהיה לו אלף ללמדך שהוא לניזק והמתיר ממה שהיה שור המת והוא בחיים משלם, נמצא פחת הנבלה על הניזק ואין על המזיק כלום, ואם תאמי' בתם בפחת הנבלה על המזיק כלום, ואם חזרמוא בתם מן המועד, כי מה שאינו משלם המועד משלם התם, וכי תימי' לר' יהודה תם חמור לזה, דתנן ר' יהודה אומ' תם חייב מועד פטור כו', ואקראי שני התם דכתיבי שקיל, אבל לענין השלמות לא אמר ר' יהודה, ועוד, והתניא ר' יהודה אומ' יכול שור שנה מנה שנגח שור שיהו ה' סלעים והנבלה יפה שלע כו', ונדרה דברי רבא, ופריך ר' יוחנן פחת נבלה דברי הכל דניזק הוי, ושבת נבלה איכא בנייהו. ר' מאיר סבר דניזק הוי ור' יהודה פליג, והיינו דתני בביריתא דקא קשיא לר' יהודה השתא דאמרי' חס רחמי' עליה דמויק ולא שקיל בשחיתא ושקיל בשבחה, ככל שור שיהו ה' סלעים שנגח שור שור ש' והנבלה יפה ג' וזו, חולקין חצי החי וחצי המת, שנמצא המזיק נוטל יותר מרמי שורו כולו, היכן מצוינו מדיק נשכר, ואמ' שלם ישלם. מילי ואמ', וכי תימי' הני מילי דאמרת היכן מצוינו מדיק נשכר הני מילי היכא דאית ליה פסידא לניזק שלא היה מפסיד וזה נשכר, אבל איכא דלית ליה פסידא לניזק, כגון שור שיהו ה' סלעים, שהן חס וזו, שנגח שורן שיהו ה' סלעים ושבתה הנבלה ושהו ל' וזו דשקיל האי כ"ה וזו והאי כ"ה וזו, נמצא המזיק נוטל דמי שורו כולו ותוספת ה' וזו, לפיכך כתי' שלם ישלם הבעלים משלמין ולא נוטלין, אמ' ליה רב אחא בר תחליפא לרבא, לדידך דאמרת דילמ' כי חס רחמי' עליה דמויק דשקיל בשבחה היכא דלית ליה פסידא לניזק אבל היכא דאית ליה פסידא לניזק לא, מרגילי דהפגנא גבי מועד שלם ישלם תשלומי נזק' ופרקי ל' וזו, ופרקי ל' כי

סס חמור ממועד. דהא גבי מועד אמרינן צפ"ק (דף י): **צעלים** מטפלים צבילה דכתיב והמת יהיה לו וגו' (למק: **הפי נמי**, דס"ל תם חמור: **דדסנן**, לקמן צפרק שור שנגח ד' וכו': **ר"י אומר סס חייב**, אם שמרו שמירה פחותה ואל"ת והזיק ומועד פטור: **דכתיבי קראי**, כדמפרש התם: **זה נוטל חצי החי**, ששזה חציו י"צ סלעין ופלגא צביל תשלומין שלו שלם שזה אלף ה' סלעים: **סס הפל לא כ"ש**, אלמא לר' יהודה תם קל קרי ליה: **ר"מ סבר שזה צבילה דניזק הוי**, דלית להו שום שותפות: **והיינו דקשיא ליה לר"י**, לשמעין ליה צברייתא דלקמן דקאמר יכול שור שזה ה' סלעים שנגח לשור שזה מנה כו' דהא דקאמר יכול משום דקשיא ליה הכי כיון דלדידיה ס"ל דחס רחמנא עליה דניזק למשקל צבנחא יכול שור שזה חמש סלעים שנגח לשור שזה מנה והצבילה יפה ג' וזוים דשקיל מדיק חצי החי דהווי שני סלעים ופלגא וחצי המת דהווי שש סלעים ורבי: **אמרס ורי היכן מצינו מדיק נשכר**, שאינו מפסיד כלום דלע"ג דקאמר ר"י לעיל דמדיק נשקיל צבנחא צבשלומי ח"נ מיהא איתא ומפסיד ע"ה משור החי: **שלם ישלם**, צמועד כתיב אלף שני תשלומים כתב לך אחד לתם ואחד למועד לומר צעלים משלמין ואין הבעלים נוטלין: **והצבילה יפה שלשים וזו**, שהוקרה הצבילה משמתה דשקיל מדיק חמשה וזו צלומין י' וזו שהשציה דהא לא מטי פסידא לניזק דהוא נמי מירוח ה' דינר: **אם כן מצינו לר"י סס משלם יוסר מחצי נזק**, א"כ דלא דריש ר"י פחת שפחתמו מיתה מחיין צמי מצינו צמס משלם יותר מחצי נזק והיכי דמי שור שזה כ' שנגח לשור שזה מ' והצבילה יפה כ' והוי נזק כ' ופלגא נזקא עשרה וכי פלגי חצי מי וחצי מת נוטל ניזק צמי כ"ה וצמתי ה' הרי [ל"ה] נמצא מדיק משלם יותר מחצי נזק דצבנחא לר"מ לא משלם אלף חצי מה שפחתמו מיתה אלף לר"י נהי נמי דהיכא דמטי חצי החי יותר מנזק שלם נפקא ליה האי דלא שקיל ניזק חצי החי מועד חמור אינו משלם אלף מה שהזיק תם הקל לא כ"ש אכל הכא דליכא למימר הכי דהא פחות ממה שהזיק משלם ומיאו טפי מחצי נזק איכא: **איס ליה לרבי יהודה פחת שפחתמו מיסה**, הלכך צההוא נמי מקרא נפקא ליה דלא שקיל אלף חצי נזק: **א"כ**, דלפחת שפחתמו מיתה לחוד אמר לכמוז את המת יחזון מאי וגם ש"מ תרמי דשפיה רחמנא צבנחא: **במתני' שורו שבייש פטור**, כדקיימא לן (לעיל דף כו), איש צעמיתו ו' ולא שור צעמיתו: **שורו שהדליק את הגדיש שבת חייב**, חצי נזק דמשונה הוא: **גב' כל המקלקלן פטורין**, לענין שבת: **חוץ מחובל ומבעיר**, כדמפרש פטור דשאר חובל מכלל דשאר חובל חייב ומדאסר רחמנא על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו כו'. שורו שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ואמו שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש פטור מפני שהוא מתחייב בנפשו: **גב' ה** תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן וכל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר א"ל ה' פוק תני לברא חובל ומבעיר אינה משנה ואם תימצא לומר משנה יחובל בצריך לבלבו מבעיר בצריך לאפרו תנן שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור וקתני הוא דומיא דשורו מה שורו דלא קבעי ליה אף

א) לקמן מה: ב) ג) מ"י פ"ו מהל' מקי ממון הלכה ה סמג עשין פו טושיע ח"מ סי' מג עמ"ב ב: **צא** ג טושיע סס בהל' ע"ה: **צב** ד ה מ"י פ"ו מהל' חובל מקי ממון הל' ג סמג עש טושיע ח"מ סי' מה ע"ה: **צג** ו מ"י פ"ו מהל' חובל מקי ממון הל' ג סמג עש טושיע ח"מ סי' מה ע"ה: **צד** ז מ"י פ"ו מהל' ע"ה הל' ז: **צה** ח מ"י פ"ו מהל' חובל מקי ממון הל' ג סמג עש טושיע ח"מ סי' מה ע"ה: **צ**

תורה אור השלם

1. או נודע כי שור נגח הוא מתחיל שלשם ולא שמתו בעליו שלם שור תחת השור והמת יחייב לו: שמות כו לו

הגהות הב"ח

א) גב' למה יצא להמכיר: ב) רש"י ד"ה חוץ מחובל הוא פסקי האורג: ג) כ"ד קו ע"א:

מוסף רש"י

חוץ מחובל. כללם דמקלקל הוא ומי, דתנן (לקמן פו). החובל בחייו צבט פטור מלשלם מפני שזונו צבטו (שבת פו). ומבעיר. את הגדיש מקלקל הוא וחי, דתנן והוא שהדליק את הגדיש פטור מן השלומין מפני שזונו צבטו (שם). פוק תני לברא. דגמט הוא (סנהדרין כו). אינה משנה. לא נשית מעולס צבית המדרש (ביצה יב). דלא מקלקל הוא פטור (שבת פו). בצריך. לם היאל מן חצולה, לבלבו. ואם מקלקל הוא אכל מחל, מתקן הוא אכל הכלל (שם).

רבינו הגאון

כן שחולק הניזק והמזיק השור החי והמת עמ' שישנה השור החי והמת היה שור ר' והנבלה יפה ג' וזוין הניזק נוטל מן החי ק"צ וכן הנבלה כ"ה הכל קציה והניזק לא היה אלף ק"צ וזו שהנבלה היתה שור ג' וזו עכשיו נמצא תם משלם יתר מחצי נזק. ופרקי אית ליה לר' יהודה פחת שפחתמו מיתה מחצינן בחי. מאג ליה, מגם את המת יחצון. והא אקרי ר' יוחנן אליבא דר' יהודה דאית ליה מדיק בשבת נבילה. ופרקי א"כ כן כתובי קרא ומכור את החי וחצו וזו כספו וגם את המת ולישתוק, והוא אמינא בזמן שנגח שור שר ר' והנבלה שור ר' והנבלה לא יפה כלום דמקיימא חלוקה חצי בחצי בחי ובמת, אבל בזמן דלא מקיים האי והאי לא, כתב יחצון מכל מקום הניזק, לאשמעינן פחת שפחתמו [מיתה] מחצינן בחי. ואית מאן דמפיק האי סברא ומיין רביין אתה גמ' לרבות שור שיהו שנגח שור שור ר' והנבלה יפה ג' וזו ומחצינן בחי הניזק והוא פחת שפחתמו מיתה, וכן

כל נזק כיצא בו וחלתי שור שור ר' שנגח שור שור ר' והנבלה יפה כלום מחצינן המת והחי בלבו. מחצי. יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו כו'. שורו שחבל באביו ובאמו חייב, הוא שחבל באביו ובאמו פטור. וכן שורו שהדליק את הגדיש כו'. תני ר' אבהו קמיה דר' יוחנן כל המקלקלין, פי' בשבת, פטורין חוץ מחובל ומבעיר. אמ' ליה חוץ מחובל ומבעיר אינה משנה, אלא כל המקלקלין פטורין אפי' חובל ומבעיר בכללם הכל פטורין, אם תימצא לומי' משנה, חובל כגון שהכה בהמה וכיצא בה והרגה בצריך לבלבו, מבעיר בצריך לאפר. ואינו מקלקלן, לפיכך חייבין, אבל כל חובל ומבעיר שהוא מקלקל פטור. ואקשי ממנני' שורו שהדליק את הגדיש חייב כו'.

אף

וזו תשלומי הו חולק עמו במת ובחי, ואע"פ שזה מפסיד יהיה זה נשכר. אמ' ליה כלומי' המזיק משלם ההזיק, ואם אין שם ההזיק אין למזיק כלום. ויהיה פחת שפחתתו מיתה מחצינן בחי, כלומי' המזיק משלם ההזיק, ואם אין שם ההזיק אין למזיק כלום. אמר רבא אחא בר תחליפא לרבא, לדידך דאמרת לר' יהודה פחת שפחתתו מיתה פלגי, נמצא תם משלם יתר מחצי נזק כגון שור שור ר' שנגח שור שור ר' והנבלה יפה ג' וזו נמצא חצי נזק ע"ה פחתה הנבלה אינה לר' יהודה דאמ' פלגי חייב המזיק לשלם לניזק פ"ה זה נמצא משלם יתר על חצי נזק ה' גונא אית ליה לר' יהודה פחת שפחתתו מיתה מחצינן בחי. לישנא אחרינא אם

א) מדאטריין קרא למישרי מילה מכלל דשאר חובל חייב ומדאסר רחמנא על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו כו'. תני ר' אבהו קמיה דר' יוחנן כל המקלקלין, פי' בשבת, פטורין חוץ מחובל ומבעיר. אמ' ליה חוץ מחובל ומבעיר אינה משנה, אלא כל המקלקלין פטורין אפי' חובל ומבעיר בכללם הכל פטורין, אם תימצא לומי' משנה, חובל כגון שהכה בהמה וכיצא בה והרגה בצריך לבלבו, מבעיר בצריך לאפר. ואינו מקלקלן, לפיכך חייבין, אבל כל חובל ומבעיר שהוא מקלקל פטור. ואקשי ממנני' שורו שהדליק את הגדיש חייב כו'.